

La brillant ficció de la realitat

Rafael Vallbona va guanyar el darrer premi Sant Joan JOSEP LOSADA

LA CASA DE LA FRONTERA Rafael Vallbona

Premi Sant Joan BBVA de novel·la Editorial:

Edicions 62 Barcelona, 2017 Pàgines: 334 Preu: 20,50 euros

“**A** la frontera de la història sempre s’ha escrit amb dolor i plor. Fins i tot ara, que hom diu que ja no hi ha fronteres, les calamitats converteixen una simple ratlla en un mapa en un mur de vergonya i desconsol per a molts.” És la reflexió que fa la narradora, Carme, el darrer membre de la nissaga de la família Grau, a l’hora d’explicar a Rafael Vallbona las enrevesades històries que s’han viscut a *La casa de la frontera*, a Puigcerdà. És un llibre diferent que es pot definir com una novel·la de ficció i com la crònica literària d’una nissaga familiar. El fet positiu d’aquest maridatge és que n’ha sortit un relat atractiu, amb personatges de carn i ossos, que aporta una visió històrica de cinc generacions d’una família i que, de retruc, mostra la transformació de la Cerdanya del segle XIX al XXI.

La gènesi del llibre sorgeix d’un fet casual. Rafael Vallbona va conèixer per atzar la família que regentava l’any 2000 aquest establiment i es va trobar amb l’home que la presidia, l’avi Ricard, de 95 anys. En una conversa, aquest va fer esment d’uns senyors bascos, que havien estat a l’hostal de la casa a finals de la Guerra Civil. Estirant, estirant, el periodista es va anar assabentant d’històries que van passar en aquella casa i va decidir novel·lar-ho.

Carme, neta de Ricard, és la veu que el va ajudar a arrodonir la magna història d’aquest edifici, que del 1882 al 2010 ha allotjat un bar, una hostaleria, una botiga

de queviures, per ser finalment un establiment d’esports.

Alguns dels protagonistes van marxar, en anys de penúries, a cercar sort a altres indrets, com Barcelona, i després van tornar a l’establiment pairal. Per exemple Miquel Grau i Rita Caba es van conèixer a Barcelona i van tornar a la Cerdanya per engegar el 1882 Cal Miquelet, l’inici comercial de la nissaga. Per ells coneixerem detalls de finals del segle XIX i de la darrera carlinada. Pels seus descendents coneixerem el pistolerisme a Barcelona, el pas enrere que va significar la dictadura de Primo de Rivera i l’alegria de la proclamació de la República.

Els senyors que van fer estada a l’hostal a la Guerra Civil eren els dirigents del Govern Basc que s’exiliaven a França. Però també sabrem les morts violentes de l’inici del conflicte pels escamots anarquistes, amb l’afegit de detalls del front d’Aragó, on va lluitar un membre de la família. També s’allotjaren a l’hotel fugitiu de l’exili massiu del final de la guerra i dels jueus perseguits que, en sentit invers, fugien de la Guerra Mundial.

Com a contrapartida, en el relat hi trobem la prosperitat de la comarca abans i després de la guerra amb els estiuiejants que s’instal·laven a la Cerdanya, el boom dels esports de neu, l’obertura del túnel del Cadí i el creixement de l’afició muntanyenca que van aportar un salt qualitatiu important de modernitat.

Rafael Vallbona, amb un llenguatge ben teixit, molt entenedor, i l’anar i venir de les diferents històries, ha sabut arrodonir un llibre diferent, únic. Amb eines tan senzilles com les experiències dels seus protagonistes, els seus afers quotidians i una valuosa documentació, fa un meritoris retrat paisatgístic i humà de la Cerdanya. *

VIATGES MARTA MONEDERO

En els marges del viatge

En un planeta cada vegada més uniforme on pot semblar que viatjar comença a perdre sentit, la crònica de viatges no té tant a veure amb la peripècia com amb la vivència i la literatura, el territori a través del qual l’autor ens revela espais físics i humans a partir de la seva mirada. Això és el que fan amb un alè renovador dos volums tan breus com intensos, situats en els marges del gènere, i que justament per això es fan atractius de llegir. *Cuentakilómetros*, del periodista i ju-

rista d’Irun Saúl Cepeda Lezcano, i *Variaciones sobre Budapest*, de l’autor català Sergi Bellver, avancen per universos distants encara que coincideixen en un amor profund per la tradició.

Guanyador de l’última edició del Premi Eurostars Hotels de Narrativa de Viatges, *Cuentakilómetros* es capbussa de manera trapella en la recerca de noves vies per a la literatura viatgera barrejant-la amb la novel·la i, com qui no vol la cosa, ens acosta al realisme màgic i al gènere negre. El fil conductor del relat no és cap altre que un recorregut en moto per diversos espais mexicans, alguns esquitxats per la desmemòria. A mesura que es van consumint els quilòmetres, el paisatge es va diluint en favor d’una trama d’intriga que posa de manifest la potència creativa de Cepeda Lezcano, qui articula episodis breus i impac-

Restaurant al capvespre a Los Cabos, a l’estat mexicà de Baix